

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Uppföljning 2023

Innehåll

Inledning	3
Strategins inriktning och mål	5
Robust och sammanhållet	8
Jämlikt och öppet.....	10
Fossiloberoende och cirkulärt.....	12
Tvärsektoriella kraftsamlingar	14
Fullföljda studier.....	15
Digitalisering	17
Elektrifiering.....	19
Cirkulära affärsmodeller	21
Långsiktiga prioriteringar	23
Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant	24
Korta fakta om utvecklingen.....	26
Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande	28
Korta fakta om utvecklingen.....	30
Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning.....	32
Korta fakta om utvecklingen.....	34
Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet	36
Korta fakta om utvecklingen.....	38

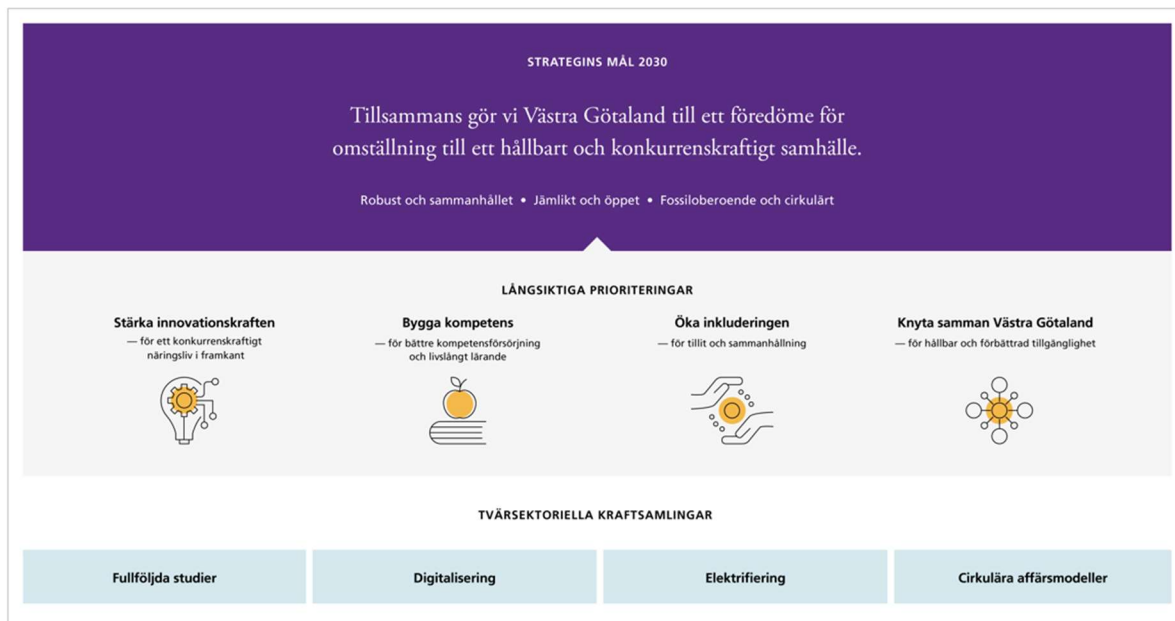
Inledning

” Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland anger riktningen för det regionala utvecklingsarbetet 2021-2030. ”

Från förord till Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 är en övergripande strategi för det regionala utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Den pekar ut riktningen för vårt gemensamma arbete för Västra Götalands utveckling. Strategin består av ett mål, fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar.

Målet för strategin är **Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.** Ett Västra Götaland som ställer om är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende och cirkulärt. För att arbeta mot målet har fyra långsiktiga prioriteringar pekats ut som beskriver de fyra viktigaste områdena för gemensamma insatser för att klara omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. I syfte att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna finns även fyra tvärsektoriella kraftsamlingar som gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod. Under våren 2024 kommer kraftsamlingarna att utvärderas.

Strategin har till syfte att vägleda kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi och forskningsinstitut, det civila samhället samt länsstyrelsen och andra statliga myndigheter i det gemensamma arbetet med regional utveckling. Vidare är strategin och regionfullmäktiges budget styrande tillsammans för Västra Götalandsregionens (VGR) satsningar på regional utveckling.

Den här uppföljningsrapporten är en del av den planerade årliga uppföljningen som har till syfte att ge en samlad bild av utvecklingen och förflyttningen mot strategins mål för kunskap och lärande. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av koncernstab regional utveckling. Fler relevanta underlag för att följa utvecklingen i Västra Götaland och de insatser som görs med koppling till den regionala utvecklingsstrategin kommer löpande att lägga ut på vgregion.se/vg2030statistik.

Rapportens struktur

Som tidigare år inleds rapporten med strategins mål och sammanfattande fakta om utveckling i Västra Götaland. Efter målet beskrivs genomförandet av de tvärsektoriella kraftsamlingarna, och sedan de långsiktiga prioriteringarna. Som avgränsning har vi i huvudsak valt att utgå från de utvecklingsinsatser som VGR¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg (BRG) är involverade i.

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för miljö och regionutveckling, kultur, infrastruktur och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

Strategins inriktning och mål

” *Strategins mål pekar ut riktningen fram till 2030 och handlar om behovet av att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Målet konkretiserar vad en sådan omställning innebär ur ekonomiskt, miljömässigt och socialt perspektiv.* ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Vägen mot målet

För att bidra till målet genomförs många olika typer av insatser runt om i Västra Götaland. Vägen till målet påverkas dock även av externa faktorer som till exempel den ekonomiska utvecklingen och andra samhällsförändringar. Därför följs utöver övergripande indikatorer över utvecklingen för territoriet även mer övergripande processer som till exempel klimat- och miljöarbetet. Det regionala klimatmålet är integrerat i strategins mål och finns med genom hela strategin. Rapporteringen från det oberoende forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning är därmed viktig utifrån att utveckla genomförandet för att nå målet. Den tredje rapporten² som kom i november fokuserar på den västsvenska industrins omställning. I rapporten lyfts rekommendationer fram till exempel att höja industrins ambitionsnivå för att dra nytta av omvärldens progressiva klimatpolitik samt att satsa på nya industrier, cirkulära och resurseffektiva materialflöden.

I rapporten om koldioxidbudgeten³ för Västra Götaland 2020-2040⁴ uttrycks en oro kopplat till med undantag av utsläppsminskning 2020 under Covid-19 har användandet av fossila bränslen fortsatt att öka. Ska koldioxidutsläppen fasas ut innan koldioxidbudgeten tar slut krävs en minskning av utsläppen i Västra Götaland med 12,6 procent per år, med start 2023.

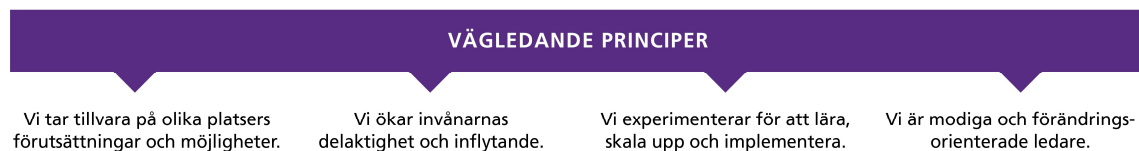
² https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-743/native/VGR_Forskarrad_Klimatomställning_Rapport3.pdf

³ Västra Götalandsregionen antog under 2021 en koldioxidbudget för Västra Götaland för att följa hur mycket utsläppen behöver minska varje år för att länet ska uppfylla sin del av Parisavtalet.

⁴ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/mru12146-2012493502-82/native/Koldioxidbudget%20f%c3%b6r%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6talands%20l%c3%a4n%202023.pdf>

För att stärka genomförandekraften för en klimatomställning genomförs insatser inom ramen för Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om⁵. Ett av verktygen för genomförandet är kommunernas klimatlöften. Det handlar om 30 konkreta åtgärder där kommunen har rådighet, som är beprövade och som kan ge stor utsläppsminskning. Merparten av kommunerna i Västra Götaland har inkommit med sina klimatlöften för perioden 2024-2026 och totalt antas närmare 800 löften. Under året lanserades även Klimatlöftet företag. Satsningen genomförs tillsammans med Västsvenska Handelskammaren och Företagarna Västra Götaland. Under hösten 2023 antog 92 företag sammanlagt 619 klimatlöften. Genomförandet ska se under ett år.

Kopplat till genomförandet av strategin finns också de *vägledande principerna* som är framtagna för att vägleda i dialogen och samverka för att genomföra strategin. De är tänkta att inspirera och utmana att arbeta och samverka på nya sätt. De vägledande principerna är även ett sätt att integrera Agenda 2030 i genomförandet. Hur väl principerna följs kommer utvärderas i samband med att strategin utvärderas inför översynen av strategin 2024.

Kunskapsunderlag

I rapporten beskrivs kortfattat utvecklingen av ett antal indikatorer utifrån målen om ett Västra Götaland som är *robust & sammanhållet, jämlikt & öppet* samt *fossiloberoende & cirkulärt* samt med koppling till de fyra prioriteringarna. En stor del av indikatorerna som används kommer från de nyckeltal som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) sammanställt som en del av uppföljningen av Agenda 2030 på kommunal och regional nivå. Utöver statistik som valts ut till denna rapport finns mer statistik och fakta på både regional och kommunal nivå i de interaktiva publikationer med koppling till målområdena, prioriteringarna samt för kraftsamling fullföljda studier som finns publicerade på www.vgregion.se/vg2030statistik.

⁵ <https://klimat2030.se/>.

För den gemensamma dialogen är det av betydelse att även andra kunskapsunderlag tas fram och sprids. VGR och andra organisationer tar fram analyser som berör den regionala utvecklingen i Västra Götaland. Några exempel visas i rutan till höger.

Spridning av kunskapsunderlag görs genom de mötesplatser och arenor som redan finns. Exempelvis har Reväst⁶ ordnat flertalet seminarier under året till exempel ”Pendling och lokala arbetsmarknadsregioner i Västsverige – har vi nått vägs ände nu?”, ”Hur påverkar desinformation den hållbara samhället” samt ”Trender, omvärldsfaktorer som påverkar Sverige och Västsverige”.

Andra exempel är den kunskapskonferens som ägde rum i maj under rubriken ”Var står vi idag? Hur närmar vi oss ett Västra Götaland som är hållbar och konkurrenskraftigt?”. Vidare ägde den årliga konferensen Framtid Västra Götaland rum i november med fokus på grön omställning. För att skapa en delaktighet av det delregionala utvecklingsarbetet har också olika delregionala möten ägt rum.

Exempel på publicerade analysunderlag⁷:

- *Västra Götalands klimatomställning; Industrin i fokus, Forskarråd för Västra Götalands tredje rapport.*
- *Koldioxidbudget för Västra Götalands län 2023*
- *Resvaneundersökning i Västra Götaland 2022-2023*
- *25 år av västsvenska samhällstrender – SOM-institut och VGR*
- *Besöksnäringen i Västra Götaland – sammanställning av statistik 2023*
- *Västsveriges arbetsmarknader. Basfakta 2023*
- *Återhämtning och nya utmaningar för kultursektorn i Västra Götaland*

Även rapporter på delregional nivå tas fram, till exempel Samhällsutveckling i Dalsland och Västsverige 2023, Framtida pendlingsmönster Skaraborg – kunskapsunderlag. Vidare har BRG bland annat tagit fram en klusteranalys om kulturella och kreativa näringar 2023.

⁶ Reväst är ett samarbetsorgan och plattform för kunskapsutbyte mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi kring Västsveriges regionala utveckling. <https://www.gu.se/handelshogskolan/om-oss/samverkan/revast-en-motesplats-for-regional-utveckling>.

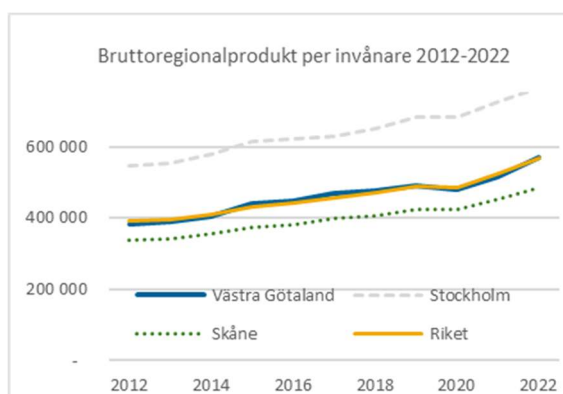
⁷ Exempelen återfinns på www.vgregion.se/analysportalen utom BRG:s klusterrapport som finns på <https://www.businessregiongoteborg.se/publikationer/klusteranalys-kulturella-och-kreativa-naringar-2023>

Robust och sammanhållet

” I det robusta Västra Götaland kan samhället möta både kända och oförutsedda utmaningar och vända dessa till möjligheter. Näringslivet har hög konkurrenskraft och en internationell erkänd förmåga att hantera tekniska utvecklingsprång, behovet av nya kompetenser och ekonomiska förändringar. Akademin bidrar genom att tillhandahålla forskning i framkant samt relevant kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Det finns en god beredskap att möta effekterna av ett förändrat klimat och andra omvälvande händelser. Det sammanhållna Västra Götaland kännetecknas av en hållbar och förbättrad tillgänglighet och ett välfärdsystem med god demokratisk förankring som gör att invånarna känner sig trygga. Tillgången till föreningsliv och kultur ger tillhörighet och ökat välbefinnande hos invånarna. Varje människas potential blir sedd och förverkligad. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Västra Götaland har under lång tid haft en ekonomisk utveckling som är ungefär som i riket som i helhet. Bruttoregionalprodukten (BRP) per invånare är högre i Västra Götaland än i Skåne, men lägre än i Stockholm. Under 2022 fortsatte BRP att öka, efter en nedgång under 2020, både i absoluta tal samt relativt antal invånare, i samtliga storstads-län samt riket som helhet.

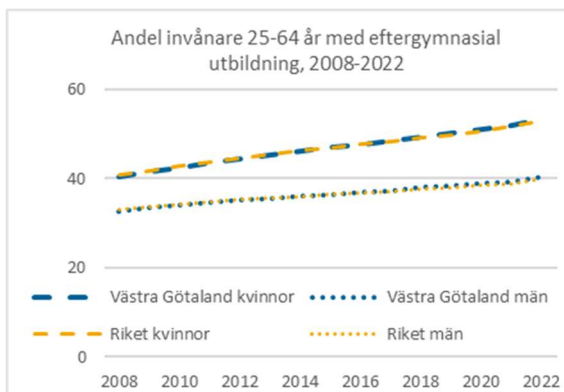
Källa: SCB (via Kolada).

BRP-beräkningar för 2023 finns inte tillgängliga än, men preliminära beräkningar av BNP i Sverige för 2023 visar på en minskning av BNP med 0,2 procent under 2023 jämfört med 2022⁸. Även andra konjunkturmätningar⁹ för Västra Götaland under 2023 visar att konjunktoren har försämrats under 2023 jämfört med 2022.

⁸ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper-kvartals-och-arsberakningar/pong/statistiknyhet/nationalrakenskaper-4e-kvartalet-2023/>

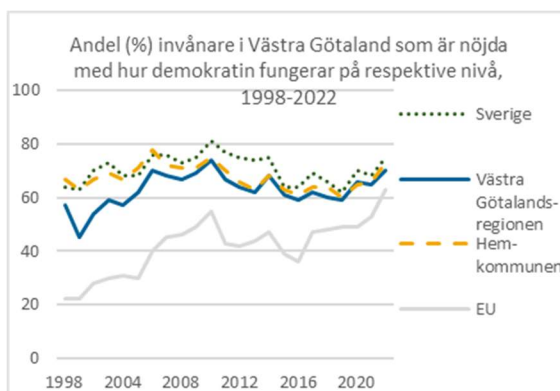
⁹ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-755/native/Utveckling%20V%C3%A4stra%20G%C3%B6taland%20kvartal%204%202023.pdf>

Andel invånare i Västra Götaland med eftergymnasial utbildning fortsätter att öka, men andelen ökar snabbare för kvinnor än för män, vilket ökar på könsskillnaderna. År 2022 var drygt hälften av alla kvinnor mellan 25-64 år i Västra Götaland eftergymnasialt utbildade medan motsvarande andel för män är 40 procent. Män har framför allt fler med gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå, men även fler som enbart är grundskoleutbildade.

Källa: SCB (via Kolada).

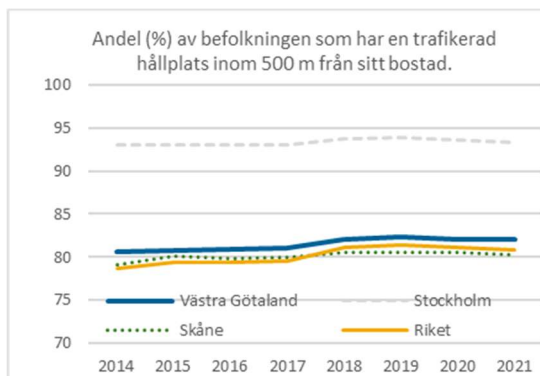
En klar majoritet av invånarna i Västra Götaland är nöjda med hur demokratin fungerar på alla nivåer¹⁰. Andelarna ökade också kraftigt under 2022 jämfört med 2021, vilket till viss del kan tillskrivas de s.k. valårseffekterna¹¹.

Källa: Västsvenska SOM-undersökningen

Högst andel av invånarna är nöjda med demokratin på riksnivån, medan EU-nivån har lägst andel nöjda. Jämfört med läget runt millennieskiftet är betydligt fler nu nöjda med demokratin, framför synen på demokratin i Västra Götalandsregionen och EU.

Andelen av befolkningen som har en trafikerad hållplats¹² inom 500 meter från sin bostad ökade långsamt från 2014 till 2019 men har sedan avstannat. År 2021 var andelen 82 procent i Västra Götaland vilket är något högre än i Skåne och Sverige i genomsnitt, men betydligt lägre än andelen i Stockholm.

Källa: SCB (via Kolada).

¹⁰ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-685/native/Den%20v%C3%A4stsvenska%20SOM%20unders%C3%B6kningen%202022%20Tabellrapport.pdf>

¹¹ <https://www.gu.se/sites/default/files/2023-12/45.%20v%C3%A4stsvenska%20SOM-unders%C3%B6kningen%202022%20-%20Vision%20v%C3%A4stra%20G%C3%B6taland%202023.pdf>

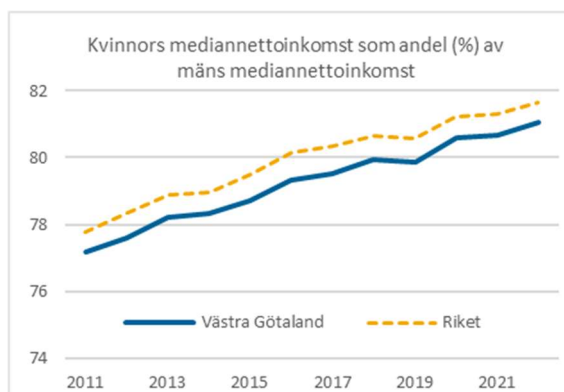
¹² Med trafikerad hållplats avses hållplats, för samtliga trafikslag som trafikeras med minst en avgång per timme, vardagar mellan 06:00 och 20:00.

Jämlikt och öppet

” I det jämlika Västra Götaland deltar varje människa i samhället på jämställda och jämlika villkor. Samhället är inkluderande och transparent, och invånarna känner sig delaktiga. Olika platsers förutsättningar tas tillvara och det finns ett samspel och utbyte mellan platser. Det öppna Västra Götaland är integrerat med omvärlden och har ett rikt utbyte nationellt och internationellt. Genom goda relationer och samarbete med våra grannregioner bidrar vi till en hållbar utveckling både lokalt och globalt. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Kvinnors har alltjämt betydligt lägre inkomster än män, även om skillnaderna har minskat över åren. År 2022 hade kvinnor i genomsnitt cirka 81 procent av vad männen hade i inkomst. Skillnaderna förklaras till viss del av att kvinnor förvärvsarbetar i lägre utsträckning och jobbar mer deltid, bland annat för att kvinnor tar större ansvar vid småbarnsåren¹³. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är inte lika stora som inkomstskillnaderna, för 2022 var kvinnors genomsnittslön 90,1 procent av männens¹⁴. Löneskillnaderna förklaras till största del av löneskillnader mellan olika yrkesgrupper. Tar man hänsyn till skillnader i yrkesval, deltidsarbete mm tas återstår cirka 5 procent löneskillnader som inte kan förklaras av statistiska variabler¹⁵.

Källa: SCB (via Kolada).

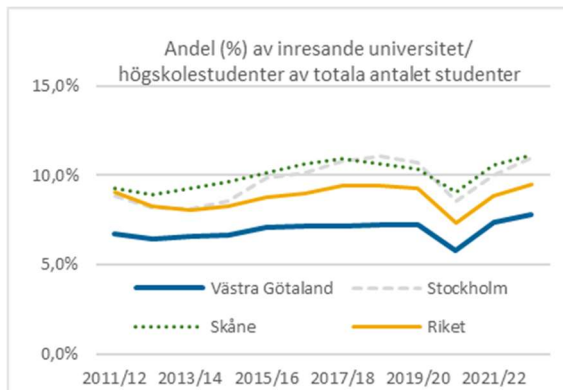
¹³ Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

<https://www.ifau.se/Press/Forskningssammanfattningar/kvinnor-och-man-pa-arbetsmarknaden/>

¹⁴ Medlingsinsitutet, [Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2022 - Vad säger den officiella lönestatistiken? \(mi.se\)](#)

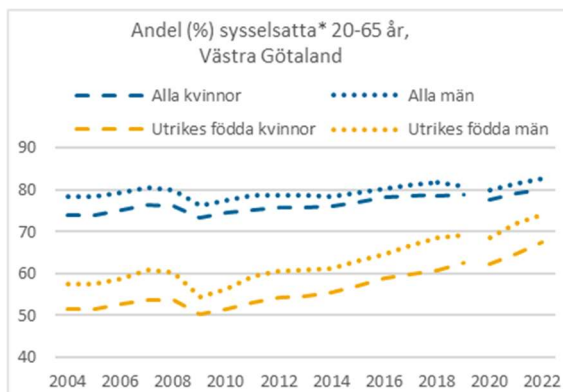
¹⁵ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medelloner-i-sverige>

Båda antalet och andelen utländska studenter i Västra Götaland fortsatte att öka under läsåret 2022/2023 efter en nedgång under pandemin. Andelen var 7,8 procent under 2022/2023 vilket är lite högre än nivån innan pandemin. Andelen (och antalet) utländska studenter har under hela perioden varit lägre i Västra Götaland än i övriga storstadslän.

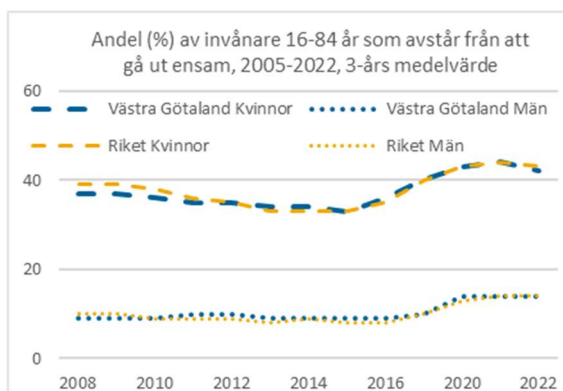
Källa: SCB, Universitetskanslerämbetet.

Sysselsättningsgraden för utrikes födda är lägre än den genomsnittliga sysselsättningsgraden i Västra Götaland. Den har dock ökat kraftigt under de senaste 10 åren, så skillnaden har minskat.

Källa: SCB (via Kolada). Eftersom källorna för förvärvsarbete/sysselsättning har ändrats mellan 2019 till 2020 bryts linjen i diagrammet eftersom direkta jämförelser mellan de åren är svåra att göra. Fram till 2019 visas RAMS-statistik, för åldersgruppen 20-64 år. Från och med 2020 visas BAS-statistik med åldersgruppen 20-65 år.

De senaste åren har andelen invånare som ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallna eller dyl. ökat i både Västra Götaland och riket som helhet. Dock minskade andelen något för kvinnor i sista mätningen. Andelen kvinnor som känner sig otrygga att gå ut är nu ca 42 procent i Västra Götaland, vilket är mer än tre gånger högre än andelen män som är 14 procent.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor.

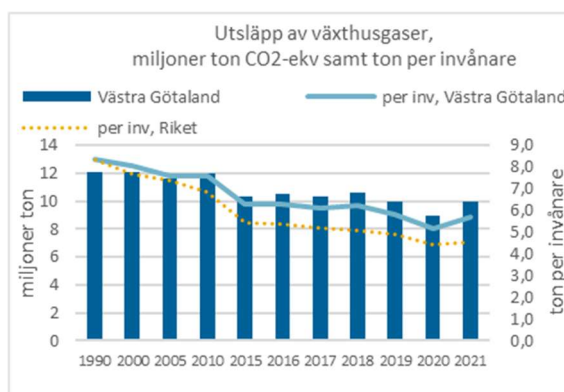
Fossilberoende och cirkulärt

” I det fossilberoende och cirkulära Västra Götaland är den privata och offentliga sektorn en föregångare som inspirerar och påverkar både det nationella och det internationella miljö och klimatarbetet. Takten i klimatomställningen ökar, med minskade utsläpp från både produktion och konsumtion som följd. Användningen av råvaror minskar. Fossila bränslen och material ersätts med resurseffektiva och biobaserade produkter och tjänster, samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. I ett fossilberoende och cirkulärt Västra Götaland kan och vill invånarna göra hållbara val och bidra med kreativa lösningar som begränsar miljö och klimatpåverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Utsläppen av växthusgaser ökade mellan 2020 och 2021, både i total mängd och fördelat per invånare, men är något lite lägre än innan pandemin, dvs år 2019. Takten på den minskning som ändå skett sedan 1990 är dock för låg¹⁶ för att Västra Götalands klimatomställning för 2030 ska nås, och sedan 2015 har nästan ingen minskning skett. I särklass störst utsläpp kommer från industrisektorn, drygt 40 procent (varav utsläppen från några få stora industrianläggningar dominerar)¹⁶. En annan stor sektor är transportsektorn som står för lite knappt 30 procent av utsläppen.

Utsläppen i relation till befolkningsstorlek är betydligt högre i Västra Götaland än i övriga storstads-län, på grund av industrisektorns sammansättning med flera utsläppstunga industrier i Västra Götaland.

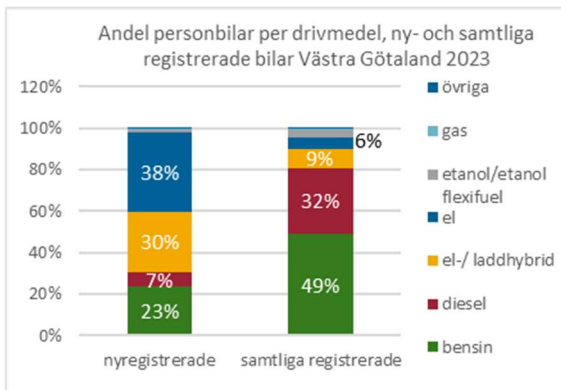
Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Kolada).

¹⁶ Västra Götalands klimatomställning- Industrin i fokus, rapport från Forskarråd för Västra Götalands klimatomställning, december 2023.

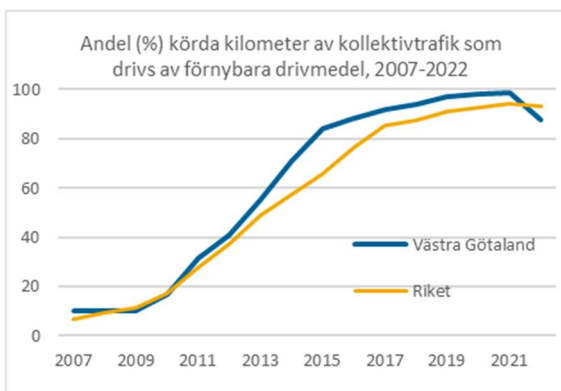
Av nya personbilar som registrerades under 2023 var nära 70 procent el- eller elhybridbilar. Det är framför allt de senaste åren som el- och elhybridbilar blivit en betydande andel av nybilsinköpen, så totalt sett av alla registrerade bilar i Västra Götaland utgör de bara 15 procent. Drygt 80 procent av personbilarna i Västra Götaland drivs på bensin eller diesel. Bland lastbilar är det ännu högre andel som drivs med bensin och diesel, hela 95 procent. El har dock passerat gas som tredje största drivmedlet för lastbilar och cirka 3 procent av alla registrerade lastbilar drivs med el.

Utbytet av bensin/dieseldrivna fordon mot fordon som drivs av helt förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken har gått fort under de senaste 15 åren. År 2007 kördes cirka en tiondel av alla km av fordon med förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken, nu är andelen runt 90 procent i Västra Götaland. Andelen var högre 2021 då var nära 100 procent av körda kilometer fossilfria. Det är framförallt körda kilometer med biodrivmedel som HVO och RME som minskat mellan 2021 och 2022.

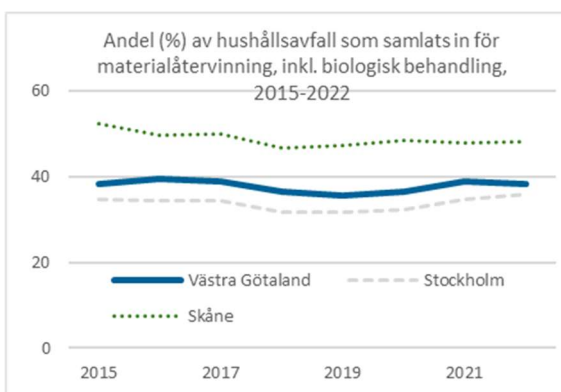
Knappt 40 procent av hushållsavfallet som samlas in i Västra Götaland används för materialåtervinning. Andelen har tyvärr inte ökat de senaste åren, utan varit runt 40 procent under perioden. I Skåne är andelen högre, ungefär 50 procent, medan den i Stockholm ligger lite under Västra Götalandsnittet.

Källa: Trafikanalys / SCB.

Källa: Miljö- och fordonsdatabasen Frida. (via Kolada).

Källa: Avfall Sverige (via Kolada).

Tvärsektoriella kraftsamlingar

” Fyra tvärsektoriella kraftsamlingar – gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod. Syftet är att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna genom riktade resurser och samverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Under året har många olika typer av insatser genomförts med koppling till områdena för kraftsamlingarna:

- Fullföljda studier,
- Digitalisering,
- Elektrifiering och
- Cirkulära affärsmodeller.

Till exempel genomfördes konferensen *Digitalisering i människans tjänst* i november. Totalt deltog 150 personer. Föreläsningarna berörde bland annat digital delaktighet, digitalt utanförskap och kunskap om AI utifrån EU och ansvarsfull delaktighet. Vad gäller kraftsamling fullföljda studier genomfördes deras årliga konferens i september. Den erbjöd kunskap och lärande kring kraftsamlingens inriktningar: psykisk hälsa, läsning- och språkutveckling, föräldrar som resurs och motivation och framtidstro. Intresset för konferensen var stort med drygt 500 deltagare från olika professioner från kommun, Västra Götalandsregionen (VGR), akademi och föreningsliv. Under året har även ett webinarium genomförts med fokus på aktuell statistik kopplat till barn och ungas förutsättningar att fullfölja sina studier.

Exempel på insatser kopplat till kraftsamlingar bidrar i många fall även till en långsiktig prioritering enligt den schematiska bilden nedan. Exemplet på följande sidor utgår från insatser som VGR och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

	 Stärka innovationskraften	 Bygga kompetens	 Öka inkluderingen	 Knyt samman Västra Götaland
Fullföljda studier		x	x	
Digitalisering	x	x	x	x
Elektrifiering	x	x		x
Cirkulära affärsmodeller	x	x		

Fullföljda studier

” Vi vill ge barn och unga de allra bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och framtidstro. Att fler unga fullföljer studierna med godkända resultat skapar stora och långsiktiga vinster för både individ och samhället ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Kraftsamling fullföljda studier ska bidra till att skapa goda och jämlika villkor för barn och ungas hälsa och förutsättningar för fullföljda studier i *hela* Västra Götaland. Fokus ligger på områdena:

- Psykiskt hälsa,
- Föräldrar som resurs,
- Läsning & språkutveckling och
- Motivation och framtidstro.

Kraftsamlingen handlar om att ge barn och unga de bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och framtidstro. Likaså berör kraftsamlingen kompetensförsörjning utifrån framtidens arbetsmarknad och vilka kompetenser som efterfrågas. Det är därmed viktigare än någonsin med tidiga insatser för barn och unga att klara skolan och få fler unga att vidareutbilda sig.

Även om flera satsningar har bidragit till arbetet med tidiga insatser för barn och unga kvarstår utmaningen att barn och unga ska lämna grundskolan med godkända betyg.

De fyra delregionala kunskapsnoder vid kommunalförbunden har kommit igång väl och bidrar till samverkan och mer jämlika förutsättningar för arbetet i kommunerna. Bland annat har noderna identifierat vilket stöd som kommunerna önskar från kommunalförbunden för att utveckla arbetet kring frånvaro/närvaro. Noderna har även bidragit med kunskapshöjande aktiviteter och stöttat i projekt/utvecklingsarbete. En löpande utvärderingen av kunskapsnoderna pågår och bedömningen är att utbud och efterfrågan av kunskapshöjande insatser har ökat på ett sätt som troligen inte hade varit möjlig utan den länsövergripande kraftsamlingen. Därmed skapas viktiga mervärden för målgruppen. Utvärderarna ser även att viktiga mervärden har skapats i de samverkansstrukturer som byggts upp i respektive nod samt mellan noder och som har lett till att det finns en potential till att etablera en ny samverkansarena för fullföljda studier.

En breddad styrning av kraftsamling har under året skett genom att koppla ihop arbetet inom kraftsamlingen med hälso- och sjukvården. Detta förväntas skapa bättre förutsättningar för arbetet. Ett resultat är att under hösten har bland annat beredning för psykisk hälsa och delregional nämnd Göteborg, Västra, Östra och Södra fått information om arbetet med fullföljda studier.

Inom ramen för socialfonden har ytterligare projekt medfinansierats med fokus på fullföljda studier. Till exempel erhöll Skaraborgs kommunalförbund under året medel för det treåriga projektet *Val för livet*. Syftet med projektet är att öka ungdomars valkompetens, motivation och framtidstro. Även Svenljunga kommun erhöll medel för ett projekt, *Svenljungas unga*, som riktar sig till barn och unga i åldern 13-24 år. Projektet är en bred satsning med målet att fler ungdomar ska fullfölja sina studier och ta första steg mot att etablera sig på arbetsmarknaden. Göteborgsregionens kommunalförbunds projekt lyftes fram i förra årets rapport. I slutet av året erhöll GR även medel för en förstudie *Samverkan skola och socialtjänst, skolnärvaro* med fokus bland annat stärkt kunskapsbas för verksam organisering vid samverkan mellan skola och socialtjänst i skolsocialt arbete samt större enlighet i arbetssätt vilket ska innebära en förenkling för medarbetare att förflytta sig mellan kommuner och mellan enheter inom den egna kommunen.

Att klara sina studier är en viktig skyddsfaktor för hälsa och inkludering i samhället. Västra Götalandsregionens sociala investeringar är här ett strategiskt verktyg som bidrar till att skapa förutsättningar för ökad inkludering genom att möjliggöra för region och kommun att i samverkan utveckla tidiga främjande insatser som ska bidra till att fler barn och unga klarar sin skolgång. Under året har åtta av de 18 sociala investeringsprojekt avslutats. Flera av de arbetssätt som utvecklats i de avslutade projekten bedöms kunna finnas kvar efter projektavslut och därmed nå fler barn och unga framöver. Ett investeringsprojekt som beslutats om under året är *Tillsammans backar vi upp alla barn i Dalsland*. Projektet omfattar fem kommuner och fem vårdcentraler i Dalsland och syftar till att implementera en modell, Backa barnet, för tidiga samordnade insatser. Satsningen kopplar även an till det *Goda livet i Dalsland*.

Inom inriktningen läsning och språkutveckling har en treårig samverkansöverenskommelse mellan Delregionalnämnd Göteborg (tidigare Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd) och styrelsen för kulturutveckling tecknats. Arbetet har fokuserat på tre pilotprojekt; i Biskopsgården, Hjällbo och i Bergsjön. Även andra satsningar kopplat till läsfrämjande, till exempel *Språktåget* har pågått.

Digitalisering

” Digitalisering genomsyrar privat, offentlig och ideell sektor och handlar om nya tekniska lösningar, system och processer. Digitalisering bidrar till att öka företagets konkurrenskraft, till att effektivisera offentliga verksamheter och till lösningar för ett fossiloberoende samhälle ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Digitalisering är ett viktigt verktyg som bidrar till att nå målet om ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Kraftsamling digitalisering bidrar i arbetet med prioriteringarna genom dialog, samordning, samverkan, projektidéer, analyser, kunskapsspridning med mera. Under året har arbetet fortsatt med att växla upp och stärka det som pågår och verka för en ökad genomförandekraft. Kraftsamlingen arbetar inom fem inriktningar:

- Näringslivets digitala transformation,
- Digital kompetens och lärande,
- Säker och hållbar digital infrastruktur,
- Offentlig sektors digitala transformation och
- Invånarens digitala delaktighet samt media och informationskunnighet

Huvudprincipen är att utvecklingsaktörer i Västra Götaland kraftsamlar i befintliga strukturer och växlar upp det som fungerar. En central grupp för genomförandet är därför Digitaliseringsrådet där representanter från kommunalförbund/kommuner, högskolan i Skövde, länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen (VGR) med flera ingår. Rådet arbetar med digitaliseringsfrågor i Västra Götaland, främst inom säker och hållbar digital infrastruktur samt offentlig sektors digitalisering. Ett annat exempel på en samarbetsgrupp mellan VGR, länsstyrelsen och länets kommuner är UBit (Utveckling av Bredband och IT-infrastruktur). De arbetar för att bidra till en säker och hållbar digital infrastruktur och ett robust Västra Götaland genom att främja och ge råd om utbyggnad och redundans av fasta och mobila bredbandsnät.

Kommunalförbunden har under 2023 haft begränsat med resurser för att arbeta aktivt med kraftsamling digitalisering. Inför 2024 ser det betydligt bättre ut, tack vare en dialog i Västgruppen om struktur för arbetet med digitalisering. Under hösten har beslut fattats att anställa digitaliseringsstrateger på de fyra kommunalförbunden. VGR och Västkom medfinansierar satsningen. I Fyrbodalen och i Skaraborg kom strategerna på plats redan under hösten medan Göteborgsregionen och Boråsregionen har dessa på plats först 2024. Strategerna har i uppdrag att skissa på en långsiktigt hållbar struktur för att arbeta med digitalisering i delregionerna.

Vad gäller digitalisering som verktyg för att stärka innovationskraften är detta numera en del i nästan all process, produkt- och tjänsteinnovation. Hela branscher och företag hittar nya affärsmodeller med hjälp av digitala verktyg. Digitaliseringen bidrar också till effektiviseringar och arbetet med ständiga förbättringar. Digital teknik bidrar till en ökad innovationskraft hos företag, organisationer och föreningar. Fokus ligger på näringslivets digitala transformation med inriktning på styrkeområdena samt små och medelstora företag

främst inom tillverkning. En utmaning som kvarstår är att många små- och medelstora företag behöver öka sin digitala mognad. Särskilt branscher som bedöms ha en låg digital mognad är tillverkning, transport och byggindustrin. Digitalisering är en stor del av verksamheterna i Science parks, inkubatorerna och i IUC-bolaget där också dialog förs kring frågan. IDC och IUC-bolagen har till exempel tagit fram en strategisk insikt 2030 för västsvensk industri där en del handlar om digitalisering.

Exempel på insatser som genomförts är bland annat AI Swedens projekt *AI Changes Agents* med delregionala coacher som stöttat små- och medelstora företag i deras förståelse för AI:s påverkan på deras bransch och ökat möjligheterna till att tillvarata ny teknik. Under projektet fick 48 företag rådgivning och 56 företag påbörjade sin AI transformation genom att delta i erbjudna aktiviteter och arbetssätt. Under året startade Västsvenska Handelskammaren projektet DigiSHIFT i syfte att medvetandegöra ledningsnivån i mindre företag om vikten av digital transformation. Målet är att 100-120 företag ska få rådgivning och 10-20 företag ska utveckla produkter.

Kopplingen till *Bygga kompetens* ligger i att den tekniska utvecklingen skapar ett högt förändringstryck på arbetsmarknaden där digital kompetens alltmer är en förutsättning för de flesta jobb. I princip alla yrkesgrupper behöver kunna använda digital teknik, och för en växande andel även mer avancerad digital kompetens. Digital spetskompetens avser en kombination av områdeskunskap och digital specialistkompetens med förmåga att hantera frågor i ett helhetsperspektiv. Möjligheterna till kompetensomställning och livslångt lärande blir allt viktigare. Ett exempel här är Högskolan i Borås projekt *Techarenan* som ska genomföra kompetenshöjande insatser för små- och medelstora företag. Projektet ska bland annat leda till att 60 personer deltar i kompetensutvecklingsinsatser samt mer än 20 företag får rådgivning. Det är också viktigt att främja ungas intresse för teknik och digitalisering.

Digitaliseringen ger både möjligheter och utmaningar för en *ökad inkludering*. Omkring fem-sex procent av befolkningen är i ett digitalt utanförskap. Samtidigt kan digitalisering bidra till ett minskat utanförskap för vissa personer som lättare kan delta digitalt än fysiskt. Det kan handla om både individuella förutsättningar och geografiska avstånd. Platsutveckling med digitalisering minskar skillnader i livsvillkor mellan täta och glea geografier. Med stöd att små medel har föreningar kunnat ansluta sig till fibernät eller utrusta sina lokaler för digitalisering och deltagande kopplat till detta. Medie- och informationskunnighet (MIK) behöver fortsatt öka för att kunna värdera och förstå information och veta hur man ska agera på internet på ett säkert sätt.

Vad gäller kopplingen till *Knyta samman Västra Götaland* är bredband och uppkoppling samt grundläggande förutsättningar för digitalisering centralt. Förutsättningarna att bo och verka i alla delar av länet ökar med god digital tillgänglighet. Västra Götaland har idag en hög andel hushåll på landsbygden med bredband jämfört med många andra län. Med hjälp av digitalisering kan också hållbara resval och distansarbete möjliggöras och effektiviseras. Fokus ligger på att utveckla en säker och hållbar digital infrastruktur samt minska digitaliseringens miljöpåverkan. Exempel på insatser för att förbättra den digitala delaktigheten är digidelcenter som håller på att etableras i ett flertal kommuner. Ett digidelcenter är en nod för kommunal medborgarservice som genom att vara tillgänglig, bemannad och kostnadsfri är en plats dit alla är välkomna för att lära sig om digitala verktyg och digitalisering.

Elektrifiering

Elektrifiering är en viktig del av arbetet om vi ska minska påverkan på klimatet. Det handlar om att elektrifiera industrin och transportsektorn, att utveckla hållbara lösningar inom olika samhällssektorer, att inom fysisk planering ta hänsyn till behov och förutsättningar för elproduktion och eldistribution samt bygga ut elnätets distributionskapacitet.

Sammanfattat från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Syftet med kraftsamling elektrifiering är att vi tillsammans systematiskt identifierar och undanröjer i hinder och underlättar omställningen. Det handlar om förnybar elproduktion, förstärkt elproduktion och elektrifiering av industri respektive transporter. För att lyckas krävs också tillgång till rätt kompetens.

Ett fokus för kraftsamlingen är att ta fram analyser för att bidra till en ökad kunskap kring behov och utmaningar. Det ser ut att en bristsituation på el och effekt kommer att uppstå redan 2025. I Västra Götaland har olika scenarier tagits fram kopplat till framtida elanvändningen och utbyggnaden av elproduktion. Kartläggningen pekar på ett ökat behov av el på mellan 15-20 TWh i Västra Götaland redan till år 2030.

En fortsatt samverkan sker inom ramen för *ACCEL – Accelererad elnätverkskapacitet i Västra Götaland*. ACCEL syftar till att genom samverkan bidra till snabbare elnätutbyggnad och elproduktion för att möjliggöra elektrifiering och grön omställning. Vidare finns Rådet för industriomställning Västra Götaland med ett regionalt ledarskap för klimatomställning av industrisektorn. De har prioriterat att arbeta med elektrifiering för att minska industrins klimatpåverkan och har då med extra fokus på att öka den regionala elproduktionen.

Västra Götalandsregionen (VGR) har upprättat ett nära samarbete med den nationella samordnaren för större etableringar i Västsverige. VGR:s beräkningar och lösningsförslag på energi och effektbehov, som tagits fram inom kraftsamling elektrifiering, utgör en viktig del av samordnarens lägesbeskrivning och åtgärdsförslag till Regeringskansliet.

Inom ramen för satsningen *Samverkan kring elektrifieringsmöjligheter i en attraktiv region* genomförs kartläggningar samt regionala och delregionala analyser i syfte att möjliggöra för en grön omställning lokalt och delregionalt. Inom elproduktion och elnät har VGR tagit fram ett stöd som riktar sig till kommuner och kommunalförbund som vill arbeta med sin elektrifieringsresa. Under 2023 har samtliga fyra kommunalförbund gått med i satsningen och 16 kommuner har gjort egna kartläggningar av till exempel områden som lämpar sig för elproduktion eller förstärkt elnät. VGR har även medfinansierat ett nystartat forskningscenter för vindkraft, centrumet bidrar dels till behovet att utveckla det regionala elsystemet.

Även om de vägval som sker på nationell och regional nivå bara kan avgöra hastigheten på en redan bestämd utveckling, och inte skifta dess riktning sker utvecklingen inte i ett vakuum. Satsningar vid bland annat Science Parks bidrar i sig till ambitioner såväl i att etablera test- och demonstrationsinfrastruktur med internationell spets och som görs tillgänglig och relevant, som i att satsa på att i samverkan som kan skalas upp i privat eller offentlig

sektor. Fortsatt utveckling av *ASSAR* i Skövde har skett under året. *ASSAR* fokuserar på att bredda till fler branscher genom att fokusera på att främja industrins omställning inom elektrifiering, digitalisering och cirkulära flöden. Målet är att 60 företag aktivt nyttjar miljön och att 20 företag utvecklar nya produkter och innovationer i miljön.

I september invigdes även *SEEL*, *Swedish Electric Transport Laboratory* som ägs av Chalmers Tekniska högskola och RISE i ett gemensamt bolag. *SEEL* är en så kallad öppen testbädd för elektromobilitet. Syftet är att stärka effektiv kunskapsutveckling och förutsättningarna för samarbete inom elektrifierade transporter, i Sverige och Europa.

Arbetet vad gäller elektrifieringen av kollektivtrafiken fortsätter i enlighet med beslutad miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken¹⁷. Det handlar till exempel om en fortsatt satsning om elektrifiering av färjetrafiken. I övrigt har elektrifiering av fartygstrafiken varit ett fokusområde.

För att skapa bra förutsättningar för produktion av fordonsbatterier i regionen har Göteborg och VGR beslutat om att skapa ett utbildningscentrum inom batteriproduktion. Upphandlingen av centralt genomfördes under hösten. Kommuner och kommunalförbund utanför Göteborgsregionen följer arbetet med stort intresse då både VGR och kommunerna ser möjligheter att bygga vidare på erfarenheterna vid AB Volvos batterifabrik i Mariestad som är under planering.

Omställningen av arbetsmarknaden är ett dominerande tema mot bakgrund av de snabba förändringar i kompetensbehov som sker och förväntas fortsätta med elektrifiering, digitalisering och automation som drivkrafter. Här pågår en lång rad processer inom området, alltifrån det starka intresset för det växande kursutbudet inom yrkeshögskolan till omställningsstödet som förhandlats fram mellan arbetsmarknadens parter som ger yrkesverksamma förmånliga studiestödsvillkor.

Vad gäller laddinfrastruktur pågår på nationell nivå ett antal utredningar där VGR är aktiva och ger inspel. Det handlar bland annat om arbetet med en nationell plan för laddinfrastruktur samt utredningen undanröja hinder för elektrifiering av transporter. Ytterligare sju kommuner (Bengtstors, Dals-Ed, Mariestad, Munkedal, Trollhättan, Töreboda, och Vänersborg) har under året beviljats medfinansiering till att ta fram strategiska planer för laddinfrastruktur. Detta innebär att sedan 2021 har tretton kommuner nu beviljats medel.

¹⁷ <https://www.vgregion.se/kollektivtrafik/sa-styrs-kollektivtrafiken/trafikforsorjningsprogrammet/kollektivtrafikens-miljo--och-klimatstrategi/>

Cirkulära affärsmodeller

” När vi går från en linjär till en mer cirkulär ekonomi skapas möjligheter till ett långsiktigt konkurrenskraftigt näringsliv samtidigt som vi möter behovet av att ställa om för att begränsa miljö- och klimatpåverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Att företag behöver satsa mer på att hitta cirkulära affärsmodeller istället för linjära är och kommer att bli allt viktigare på sikt. Företagen behöver redan i sin designprocess ta in det cirkulära perspektivet och förstå vikten av materialval och design. Kraftsamlingen hade i sin start fokus på materialintensiva branscher och materialflöden såsom textil, plast, interiör och bygg. För att lyckas med en cirkulär omställning behöver dock bransch- och materialgemensamma lösningar för återvinning och uppgradering komma på plats. Sedan 2022 har kraftsamlingen cirkulära affärsmodeller därför haft fokus på:

- affärsutveckling
- cirkulära livsmiljöer
- cirkulär produktdesign
- systemlösningar

Textile Movement vid Science Park Borås är fortsatt viktig vad gäller textilområdet. Satsningen bidrar till att företag får en ökad kunskap vad gäller cirkulär omställning och därmed skapas goda förutsättningar till en resurseffektiv konkurrenskraft. *Textile Movements* roll kopplat till EU:s gröna giv är central då de förändringar som krävs, även om Sverige ligger långt fram vad gäller en hållbar textilindustri, kan bli mycket utmanande för företagen. Då textil är bland de första av branscherna som omfattas av ny lagstiftning inom gröna givna blir därmed även de erfarenheter som sker viktiga att sprida till andra branscher.

Även *Wargön Innovation* har en viktig roll i att vara en testbädd och utvecklingsarena för biobaserade materialinnovationer och textil återvinning. Verksamheten bidrar till att affärsutveckling och forskning kring cirkulära och biobaserade material kan kommersialiseras i större skala. Deras målsättning är att stötta små- och medelstora företag i omställningen till cirkulära affärsmodeller och ökad resurseffektivitet. Under de kommande tre åren ska 60 företag få rådgivning samt utveckla produkter.

Vad gäller cirkulära möbler har bland annat insatsen *Interior Innovation Center* startat upp. Det handlar om att få till en forsknings- och utvecklingsnod för hållbar interiör. En liknande nod saknas i Sverige och ska underlätta för företagens utveckling. Bakom satsningen står bland annat GU Ventures, Trä- och möbelföretagen, RISE och IDC Väst.

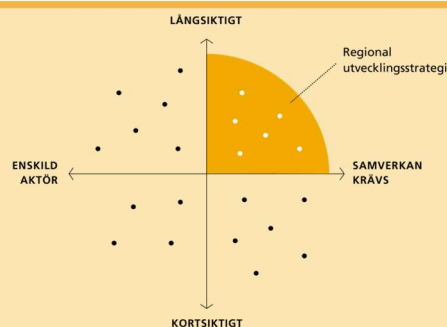
Kunskap och kompetens är centralt för att lyckas få till cirkulära affärsmodeller. Därför har affärscoacherna i Västra Götalands innovationssystem fått stöd under ett år för att hjälpa företag i att ställa om och hitta lönsamhet inom den cirkulära ekonomin. Det finns

en kraft i att fler företag ställer om samtidigt, då det blir lättare att hitta affärer i de nya cirkulära systemen som bildas. Inom ramen för kraftsamlingen har ett 50-tal affärscoacher deltagit.

Den snabba tekniska utvecklingen, industrins omställning, ökade krav på hållbarhet och cirkulära affärsmodeller, förändrar kraftigt framtidens arbetsmarknad och vilka kompetenser som efterfrågas. Det är därmed viktigare än någonsin med tidiga insatser för att få fler unga att utbilda sig och vilja vara yrkesverksamma inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena.

Långsiktiga prioriteringar

” Prioriteringarna beskriver de fyra viktigaste områdena där vi behöver samverka och göra gemensamma insatser för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Områdena griper in i varandra och bygger vidare på Västra Götalands samlade och strategiska regionala utvecklingsarbete.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

De prioriterade områdena är:

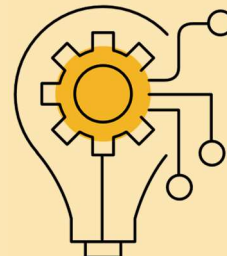
- Stärka innovationskraften,
- Bygga kompetens,
- Öka inkluderingen och
- Knyta samman.

Respektive långsiktig prioritering inleds med kort sammanställning över några betydelsefulla insatser som utförts under året därefter följer ett avsnitt med några indikatorer som kortfattat beskriver utvecklingen inom området.

Ambitionen i denna rapport är att visa på viktiga strukturer som finns inom respektive prioriteringsområde, men även lyfta särskilt viktiga satsningar som bedöms bidra till prioriteringen.

Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant

” Att stärka innovationskraften handlar om att nyttiggöra kunskap och utveckla idéer med potential att både skynda på omställningen och skapa värde i privat och offentlig sektor. Det omfattar insatser för att öka entreprenörskap och nyföretagande och stimulera de mindre företagens innovationskraft, satsningar på internationellt starka kluster och utvecklade test- och demonstrationsplattformar.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Ett regionalt ekosystem kring innovativt företagande bidrar på såväl kort som lång sikt till konkurrenskraftiga företag. Ekosystemet inkluderar allt från entreprenörskap för unga, till stöd för såväl nya som etablerade företag. När det gäller ungdomar bidrar till exempel Ung Företagsamhet till att cirka 5500 gymnasieelever årligen tränas i entreprenörskap, vilket är drygt 30 procent av det totala antalet gymnasieelever. De arbetar successivt med att få in sina utbildningar på fler program och skolor. De fyra UF-kontoren i Väst redovisar en hög intygsnivå, vilket innebär att de deltagande ungdomarna i hög grad slutför sina UF-utbildningar. Skaraborg nådde 96 procent intygsberättigande vilket är högst i Sverige. De fyra Drivhusen i Västra Götaland som har fokus på att stimulera entreprenörskap bland studenter bidrog under 2022 till att drygt 350 företag startades och över 900 individer deltog i vägledningar.

De åtta inkubatorer som Västra Götalandsregionen (VGR) stöttar arbetar både med breddinkubation i hela länet och med branschspecifika spetsar. Sammanlagt utvärderades 781 idéer under 2022¹⁸ och 183 projekt och bolag genomgick inkubatorprojekt. Under 2022 sysselsatte inkubator- och portföljbolagen (inklusive alumni) 3981 personer, varav drygt 32 procent är kvinnor. Både GU Ventures och Chalmers Ventures ligger i topp i Europa när det kommer till universitetsstödda inkubatorer.

Vad gäller företag som erhåller företagsstöd visar VGR:s senaste uppföljningen¹⁹ att 73 procent av företagsstöd anser att stödet har haft stor betydelse för deras konkurrenskraft. Detta är något lägre än i undersökningen från 2022 då siffran var 80 procent. Det är framförallt gruppen FoU-kort²⁰ som skiljer sig från övriga och drar ner genomsnittet. Uppföljningen visar även bland annat att företagsstöd²¹ som sådd, konsultcheckar och investeringsbidrag anges ha bidragit till att ta fram produkter med nya eller förbättrade

¹⁸ Statistiken för inkubatorerna är eftersläpande och uppdatering för 2023 kommer våren 2024.

¹⁹ Finns tillgänglig i www.vgregion.se/analysportalen.

²⁰ FoU-kort avser stöd till forskningsprojekt som ska hjälpa etablerade SMF att ta fram ny vetenskaplig kunskap och kompetens för att utveckla sina tjänster, varor och processer.

²¹ Information om olika stödformer återfinns på <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/omraden/naringsliv/foretagsfinansiering/>.

egenskaper. I effektmätningar som Almi Väst gör visar att det går bättre för företag som får stöd av Almi i jämförelse med en kontrollgrupp. Under året har cirka 1100 unika kunder fått lån eller affärsutveckling från Almi.

Tillgången till riskkapital för innovativa företag har försämrats under 2023 i och med det ekonomiska läget. Då färre vill ta risker minskar investeringsviljan och bolagen får svårare att hitta investeringar. Detta påverkar både på kort och lång sikt bolagens möjligheter att expandera. Flera av aktörerna som arbetar med att främja entreprenörskap och företagande har en stor del av sin finansiering från nationellt håll, inte minst från Vinnova.

I den aktuella omställningen och klimatanpassning står industrins andel för en betydande del och potential av lösningen. Därför är verkliga och genomgripande tekniska lösningar för problem av både tekniskt och samhälleligt ursprung ett huvudspår. För att stärka innovationskraften är forskning, test och demonstration av ny teknik och nya lösningar helt central. De är dessutom konkurrensutsatta – sker de inte här, så läggs de på annan plats, i annan del av världen. Det betyder att även det som sker på regional nivå spelar en stor roll. De stora investeringskostnader som ligger i ett industriellt skifte behöver föregås av till exempel marknadsnära utvecklingsaktiviteter. Forskning, test och demonstration handlar på regional nivå mindre om själva aktiviteterna forskning, test och demonstration, utan mer om infrastrukturen och att skapa förutsättningar för insatserna. Till exempel bidrar satsningar vid bland annat Science Parks i sig till att såväl etablera test- och demonstrationsinfrastruktur med internationell spets som görs tillgänglig och relevant, och att satsa på att i samverkan som kan skalas upp i privat eller offentlig sektor.

Exempel på viktiga satsningar är *ASSAR* i Skövde och *Wargön Innovation* i Vänersborg. *ASSAR* fokuserar på att bredda till fler branscher genom att främja industrins omställning inom elektrifiering, digitalisering och cirkulära flöden. *Wargön Innovation* är en testbädd och utvecklingsarena för biobaserade materialinnovationer och textil återvinning. Verksamheten bidrar till att affärsutveckling och forskning kring cirkulära och biobaserade material kan kommersialiseras i större skala. En annan viktig satsning är *AI Sweden* på Lindholmen Science Park. Det är en nationell resurs och de senaste åren har *AI Sweden* byggt upp noder på andra håll i Sverige, bland annat i Lund, Stockholm och Luleå. *AI Sweden*'s etablering på Lindholmen Science Park utgör dock fortfarande verksamhetens huvudkontor och mest aktiva del av verksamheten.

Västra Götaland är en stark exportregion och intresset kring export och etableringsfrågor är fortsatt högt. Flera större etableringar pågår också i regionen som ställer ökade krav på samhällets planering för omställning. Under året har arbetet med att samordna regionens fyra etableringskontor intensifierats och ett gemensamt projekt formats. Projektet är ett samarbete mellan de fyra etableringsfrämjarna i Västra Götaland; Business Region Göteborg, Business Region Skaraborg, Business Region Borås samt Position Väst och leds och finansieras av VGR med medfinansiering av Tillväxtverket och Kommunalförbunden. Projektet främjar regionens framdrift inom den gröna omställningen och attraherar hållbara företagsetableringar och investeringar i Västra Götaland.

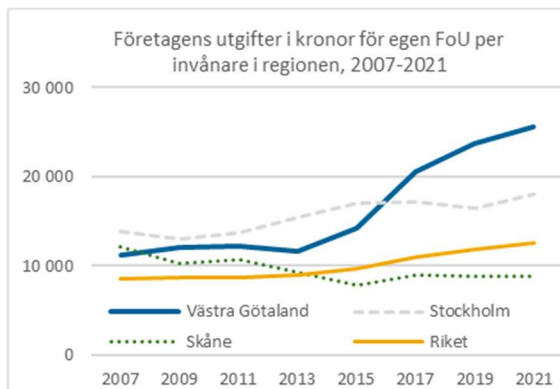
Korta fakta om utvecklingen

Sverige rankas som ett av de mest innovativa länderna i EU och Västsverige²² och som en av de mest innovativa regionerna i EU, enligt EU:s senaste mätning av innovationsförmåga²³ i Europas regioner.

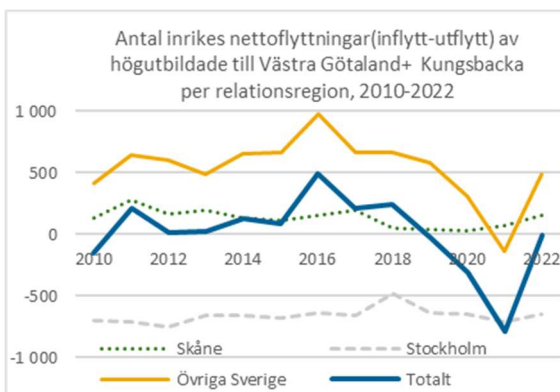
I Västra Götaland lägger företagen mycket pengar på forskning och utveckling (FoU) jämfört med företag i de andra storstadsregionerna och riket som helhet. Summan (relaterat till antalet invånare i regionen) har också mer än dubblats sedan 2013. Det är framför allt ett antal storföretag som ligger bakom de stora summorna som satsas i Västra Götaland.

Under 2022 flyttade ungefär lika många högutbildade personer²⁴ från Västra Götaland och Kungsbacka²⁵ till resten av Sverige som flyttade i omvänd riktning. Det är en återgång till förhållandet innan pandemin då flyttnettot under flera år var ca 0 eller något positivt, efter att under pandemiåren varit negativt.

Förändringen i flyttmönster under pandemiåren berodde framför allt att tillskottet av högutbildade som brukar komma från Sverige, exklusive Skåne och Stockholm, var betydligt mindre än vanligt och t.o.m. negativt under 2021. Under 2022 återgick flyttnettot till mer ”normala” nivåer, dvs ett ganska stort positivt flyttnetto.

Källa: SCB (via Kolada).

Källa: Västdatabasen, SCB.

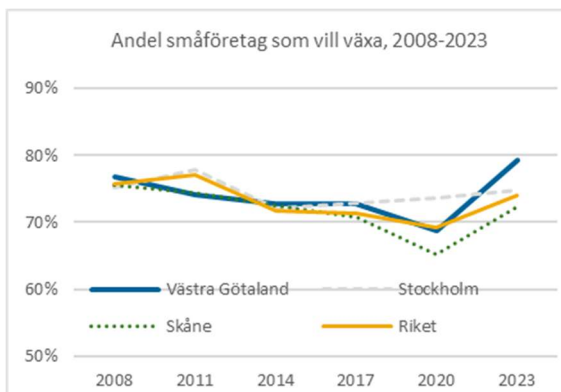
²² Västsverige består av Västra Götaland och Halland

²³ <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>

²⁴ Med högutbildad avses personer med minst tre års eftergymnasial utbildning, åldrar 21-64 år

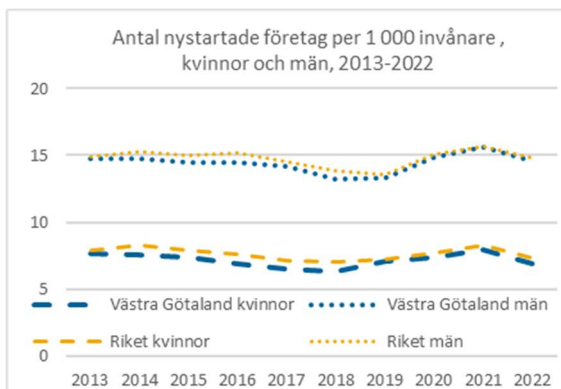
²⁵ Eftersom Kungsbacka ingår i Göteborgsregionen inkluderas Kungsbacka i beräkningen då de högutbildade i Kungsbacka fortfarande anses finnas tillgängliga för regionens arbetsmarknad.

Nästan 80 procent av tillfrågade småföretag i Västra Götaland uppgav 2023 att de ville växa. Det är en stor ökning jämfört med mätningen 2020 men även högre än vid mätningarna innan pandemin. Riksgenomsnittet har tidigare legat på ungefär samma nivå och följt samma mönster som i Västra Götaland och även Riksgenomsnittet ökade 2023 jämfört med 2020 men inte lika mycket som i Västra Götaland. Andelen i Västra Götaland var vid senaste mätningen betydligt högre än riksgenomsnittet och högst bland alla län i Sverige.

Källa: Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet

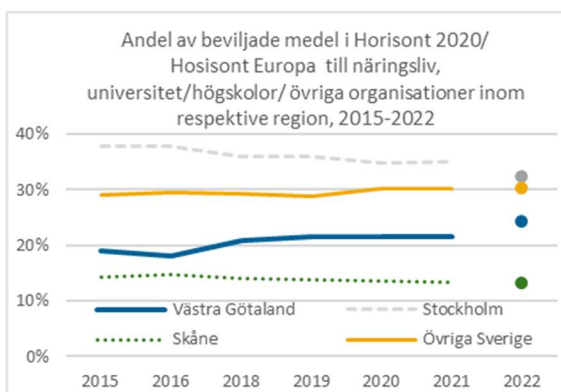
Antal nya företag i Västra Götaland som startas av män är ungefär dubbelt så många som antalet som startas av kvinnor. Under 2022 startades 14,5 respektive 6,9 nya företag per 1 000 invånare²⁶ av män respektive kvinnor. Det var ungefär lika som många som åren närmast innan pandemin, men en minskning jämför med 2020 och 2021.

Källa: Tillväxtanalys.

Nyföretagande har under hela perioden varit något lägre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt och mycket lägre än nyföretagande i Stockholm.

Andelen av beviljade medel från EU:s nya forskningsprogram Horisont Europa till organisationer i Västra Götaland av totala medel till Sverige, var 24% under de första inledande åren. Det är något över andelen som organisationer i Västra Götaland totalt fick i det förra programmet Horisont 2020, vilket var 22%.

Källa: Vinnova.

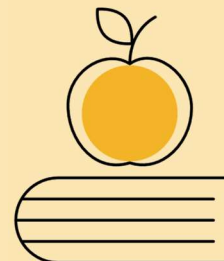
Sveriges andel av totalt beviljade medel inom EU har under båda programperioderna varit ganska konstant, runt 3,4-3,5 procent.

²⁶ Jämfört antal invånare i åldrarna 16-64 år.

Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande

” Att bygga kompetens handlar om att tillgången till kunskap och kompetens är avgörande för att samhället ska utvecklas. Utbildning och arbete är grunden för att människor och företag ska växa. Omställningen kräver också att vi lär och agerar utifrån ny kunskap och ändrade förutsättningar. När behovet av kompetens snabbt förändras blir möjligheterna till livslångt lärande allt viktigare.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Omställningen av arbetsmarknaden är ett dominerande tema mot bakgrund av de snabba förändringar i kompetensbehov som sker och förväntas fortsätta med elektrifiering, digitalisering och automation som drivkrafter. Genomförandet sker genom specifika insatser som till exempel utbildningscentrum inom batteriproduktion och kompetensinsatser för små- och medelstora företag inom ramen för *Techarenan* i Borås.

Den snabba tekniska utvecklingen, industrins omställning, ökade krav på hållbarhet och cirkulära affärsmodeller, förändrar kraftigt framtidens arbetsmarknad och vilka kompetenser som efterfrågas. Det är därmed viktigare än någonsin med tidiga insatser för att få fler unga att utbilda sig och vilja vara yrkesverksamma inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena. Här är länets sex science center centrala. Ett exempel på pågående projekt som drivs av Navets science center tillsammans med IUC Sjuhärad är *Tekniktrappan*. Projektet förväntas bidra till att väcka teknikintresse från förskola till gymnasium och säkra kompetensförsörjningen för teknikföretagen i Sjuhärad. Företag och utbildning möts för att väcka teknikglädje hos unga och för att skapa framtidens hållbara arbetsplatser. Ett annat exempel är hur science centers genom att visa upp förebilder och göra riktade insatser mot tjejer bidrar till ökad jämställdhet genom att bryta könstraditionella studie- och yrkesval.

Ett fokus under året har handlat om att få kompetensråden att bli förankrade delregionalt och i kommunerna. Kompetensråden ska bidra till bättre matchning på arbetsmarknaden genom ett tydligt fokus på hur utbildningssystemet kan möta behoven på arbetsmarknaden. Framför allt är arbetet riktat mot bristyrken. Det finns här en potential för yrkeshögskolan och vuxenutbildningen att snabbare kunna möta dessa behov, samtidigt som hela utbildningssystemet långsiktigt behöver utvecklas för att möta den omställning som finns inom många branscher. Kommunalförbunden har dock olika förutsättningar och har kommit olika långt i sin utveckling men genom ett tydligt mål och finansiellt stöd finns förutsättningar för att kompetensrådets roll ska stärkas.

Samverkan med de delregionala kompetensråden har under året fokuserat på att identifiera behov av branschspecifika råd, inte minst för att leverera på Västra Götalandsregionens (VGR) uppdrag om att identifiera branschernas kompetensbehov. Kompetensråden har fått utbyta erfarenheter och lärdomar sinsemellan för att öka synergierna och ett par av

kompetensråden är på väg in med ansökningar till VGR om att stötta utvecklingen av branschspecifika kompetensråd.

VGR planerar att se över och utveckla insamlingsprocessen för gymnasiala utbildningar till att även inkludera identifiering av branschernas behov av utbildade på yrkeshögskolenivå (YH). Denna process blir en viktig del av del lagstadgade statliga uppdraget till regionerna att göra bedömningar av regionens kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt generellt och av regionernas roll i att lämna underlag till Skolverkets planeringsunderlag och Myndigheten för yrkeshögskolans tilldelningsbeslut av YH-utbildningar i länet.

Folkhögskolorna är viktiga aktörer kopplat till att tillvarata allas kompetens. Det är också Folkhögskoleförvaltningen som driver två av de pågående projekten/satsningarna inom området. Det handlar om projektet *Helhetslyftet* respektive *VIA* (Västra Götalandsregionens introduktion i arbete). Helhetslyftet genomförs i 16 kommuner med 30 partners från kommuner, vuxenutbildningar, folkhögskolor, naturbruksgymnasium och civilsamhällesorganisationer. Totalt inom projektet förväntas 2 400 tredjelandsmedborgare nås av insatser som underlättar deras etablering på arbetsmarknaden och i samhället. ViA har i sin tur utökats med ytterligare två samordnare vilket ökar möjligheterna både till geografisk spridning och breddning av målgruppen.

Satsningen på *Campus Dalsland* har resulterat i att flera nya utbildningar har startat upp. Det handlar till exempel om högskoleförberedande program med inriktning mot samhällsbärande yrken och specialistsjuksköterska. Under året har det även blivit klart att sjuksköterskeprogrammet grundutbildning kommer dra igång hösten 2024.

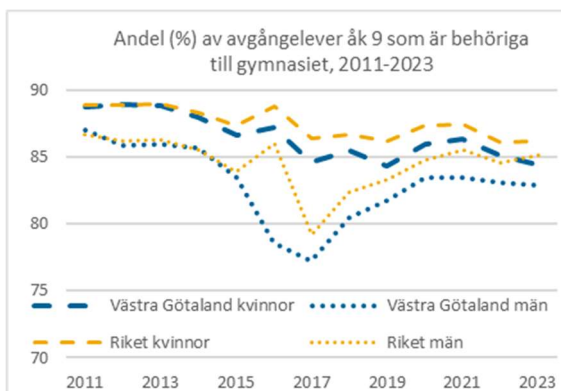
Under hösten 2023 har en process startat för att i en överenskommelse mellan VGR och Arbetsförmedlingen fastställa en samverkansstruktur mellan organisationerna och det gemensamma arbetet, med målet att använda personella och ekonomiska resurser mer effektivt. Förhoppningen är att en större tydlighet och närmare samverkan kommer att leda till att fler individer långt från arbetsmarknaden utanför arbetsmarknaden kommer i arbete/utbildning.

Korta fakta om utvecklingen

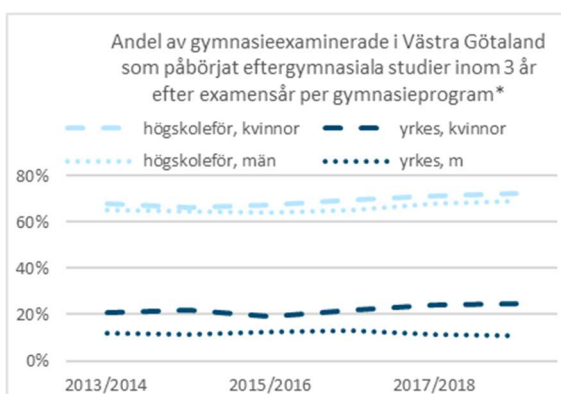
Fler flickor än pojkar lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet, 2023 var andelen behöriga flickor 84,4 procent medan andelen pojkar var 82,9 procent. Både andelen behöriga flickor och pojkar i Västra Götaland är lägre än Sverigegenomsnittet för respektive kön. Trenden för andelen behöriga var under flera år efter 2011 negativ, men vände efter 2017 och började öka igen. Dock har andelen börjat minska igen och andelen behöriga är ungefär 4 procentenheter lägre 2023 än vad den var för 10 år sedan.

Ungefär hälften av alla gymnasieelever i Västra Götaland läser vidare på en eftergymnasial utbildning²⁷ inom tre år efter sin gymnasieexamen. Av de som läst högskoleförberedande program är andelen 71 procent medan för elever som läst yrkesprogram cirka 16 procent. En högre andel tjejer än killar läser vidare, det förklaras framför allt av att killar i högre utsträckning än tjejer läser yrkesprogram på gymnasiet. Det är också betydligt större skillnad mellan könen bland de som läst ett yrkesförberedande program på gymnasiet, än bland de som läst högskoleförberedande program.

Antal deltagare på folkhögskolorna i Västra Götalands långa kurser (15 dagar eller längre) ökade mellan 2017-2019 men har sedan dess inte förändrats så mycket. Deltagarantalet på de korta kurserna, (max 14 dagar) minskade kraftigt under 2020, men hade redan 2019 minskat något jämfört med 2018. Deltagarantalet har stigit de senaste åren men är fortfarande något lägre än antalet 2019.

Källa: SCB/ Skolverket (via Kolada).

* Gymnasieprogram uppdelat på högskoleförberedande program och yrkesprogram. Årtal är läsår för gymnasieexamen.

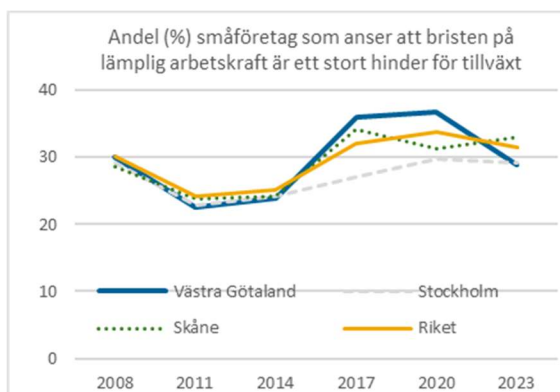
Källa: SCB.

Källa: SCB.

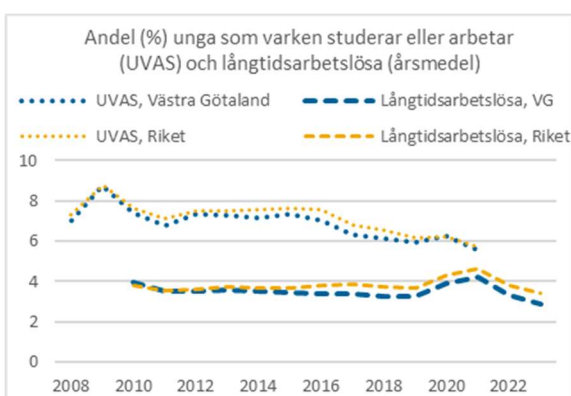
²⁷ Som eftergymnasial utbildning räknas högskola/universitet, yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildningar och särskild kurs på folkhögskolan

Knappt 30 procent av tillfrågade småföretagare²⁸ i Västra Götaland angav 2023 att brist på lämplig arbetskraft är ett stort hinder för tillväxt. Det är en minskning jämfört med andelen vid 2017 & 2020 års undersökningar, men högre än den var 2014. Andelen är ungefär samma som i Stockholm, men något lägre än i Skåne och övriga Sverige.

Källa: Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet.

Andelen unga (16-24 år) som varken studerar eller arbetar har minskat något över tid, med undantag för pandemiåret 2020, och utgör nu 5,6 procent av de unga. Andelen i Västra Götaland är ungefär lika stor som andelen i Sverige.

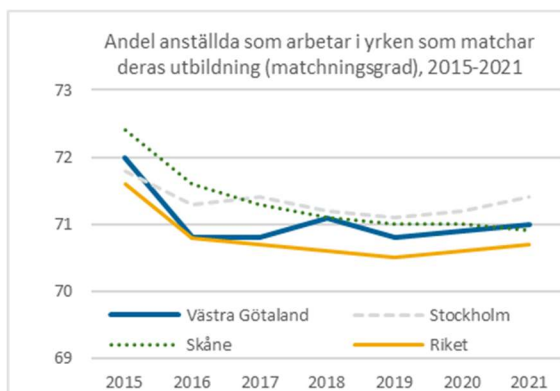
Källa: Unga som varken arbetar eller studerar: 16-24 år. SCB (via Kolada).

Långtidsarbetslösa: 25-65 år.

Arbetsförmedlingen (via Kolada).

Andelen långtidsarbetslösa²⁹ i befolkningen hade en något minskade trend under åren 2010-2019 i Västra Götaland, men ökade kraftigt under pandemiåren 2020-2021. Andelen har sedan minskat igen och är år 2023 2,9 procent, vilket är lägre än den var 2019. Utvecklingen i Sverige har följt ungefär samma mönster, men andelen långtidsarbetslösa har under den senaste tioårsperioden varit lite högre i Sverige än i Västra Götaland.

Matchningsgraden, dvs andelen anställda som arbetar i yrken som stämmer väl överens med deras utbildning har minskat/ försämrats något jämfört med 2015, men har sedan 2016 varit ganska oförändrat runt 71 procent.

Källa: SCB (via Kolada).

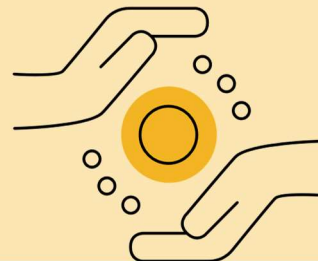
²⁸ Tillväxtverkets enkätundersökning "Företagens villkor och verklighet" år 2023

²⁹ Arbetslösa längre än 6 månader, åldrar 25-65 år

Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning

” Att öka inkluderingen handlar om att skapa förutsättningar för alla individer att kunna vara aktiva i arbets- och samhällsliv. Det handlar också om att öka människors tillit till varandra, till samhället och till demokratin. Att stärka barn och ungas förutsättningar och möjligheter är grunden.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

En stor del av genomförandet handlar om att skapa och utveckla befintliga forum, former och arenor, både fysiska och digitala. Det handlar även om dialog, både regionalt och delregionalt, med såväl invånare som representanter för det organiserade civilsamhället och regionen. En annan fortsatt viktig del av genomförandet handlar om att ta tillvara och implementera nya arbetssätt. Ett exempel här är det nya arbetssätt för att få med ungas perspektiv och input i beslutsfattandeprocesser - unga regionutvecklare, vilket innebär en hög nivå av delaktighet och inflytande för unga. Under året har även hälso- och sjukvården skrivit in dialog med barn och unga i sin genomförandeplan. Arbetssättet skapar en öppning för unga att påverka sitt eget liv och för Västra Götalandsregionen (VGR) att bli varse invånarens behov i syfte att stärka tilliten mellan invånare och samhällets institutioner.

Tillit mellan människor men också tilliten gentemot myndigheter och myndighetspersoner är fortsatt stark i Västra Götaland, men utmanas av rådande samhällsklimat och globala kriser. Det civila samhällets roll för att bygga egenmakt hos människor och förebygga att individer hamnar i utanförskap har under året påtalats i allt fler sammanhang. Att bibehålla stödet till det civila samhällets aktörer är därmed viktigt för att bibehålla en stark demokratisk infrastruktur. Detta gäller inte minst folkbildningen.

Det finns en ambition för VGR att samordna såväl dialog som stöd till det civila samhället. Detta för att få en mer systematiserad och jämbördig relation. Som ett resultat av en kartläggning av det civila samhället i Västra Götaland kommer data över det civila samhällets organisationer att kunna följas upp kontinuerligt.

Arbetet med platsers utveckling förväntas skapa egenmakt och reellt inflytande för invånarna, synliggöra möjligheter och idéer som kan realiseras. Det bygger även kontaktytor mellan kommun och lokalsamhället som en viktig grundbult för tillit. Även om arbetet med platsutveckling är en prioriterad insats inom den långsiktiga prioriteringen *Knyta samman Västra Götaland* bidrar detta arbete i allra högsta grad till en ökad inkludering.

Folkbildningens organisationer är centrala möjliggörare inom flera områden, exempelvis funktionsrätt, nationella minoriteter, föreningsutveckling mm. VGR:s stöd till studieförbunden syftar bland annat till att öka kompetensen i det civila samhället genom

exempelvis styrelseutbildningar. Under året beslutade regionens kulturnämnd om extra medel till studieförbunden för läsfrämjande insatser.

Andra insatser som berör området handlar till exempel om projektet *Ung-labbet* som Folkhögskoleförvaltningen tillsammans med Mölndals stad, Hassela Solidaritet och Youth 2030 Movement driver. Projektet handlar om att ta fram nya metoder för att personer i åldrarna 16-29 år ska hitta jobb eller återuppta sina studier.

I samrådet för integration/migration som Länsstyrelsen i Västra Götaland samordnar har under 2023 områden som arbetsmarknad och utbildning, hälsa, boende samt demokrati och jämlikhet prioriterats. Samrådet som är ett nätverksforum ska bidra till att strukturella problem och/eller utvecklingsområden hanteras på rätt nivå och av rätt aktör. I oktober gick Integrationsforum av stapeln. Länsstyrelsen genomförde dagen, tillsammans med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och VGR. Temat var Migration och Integration i en förändrad politisk kontext. På plats tog 120 personer del av programmet och närmare 200 personerna kopplade upp sig till konferensen digitalt.

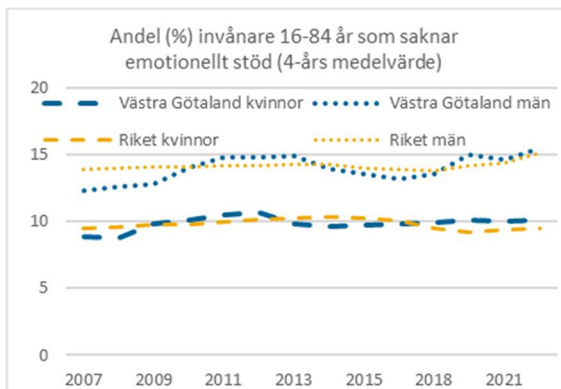
Korta fakta om utvecklingen

Ungefär en av åtta invånare i Västra Götaland saknar någon som de kan dela sina känslor med och anförtro sig åt. Det är fler män än kvinnor som saknar emotionellt stöd, ungefär 15 procent av männen och 10 procent av kvinnorna. För kvinnor har andelen varit ungefär konstant över åren, medan för män har andelen ökat något jämfört med för 15 år sedan.

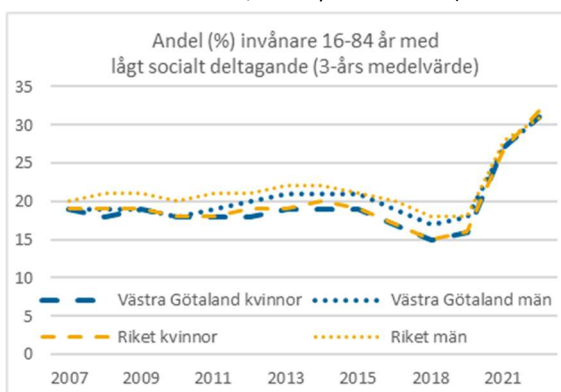
Innan pandemin var trenden att allt färre invånare hade ett lågt socialt deltagande³⁰, ungefär 16 procent av kvinnorna och 18 procent av männen i Västra Götaland. Pandemin förändrade det drastiskt och för 2021 bedömdes uppåt hälften av invånarna i Västra Götaland haft ett lågt socialt deltagande³¹. Läget förbättrades dock under 2022, uppskattningsvis cirka 30 procent av invånarna hade ett lågt socialt deltagande.

Andelen av invånare som bor i flerbostadshus som räknas som trångbodda enligt norm 2 (max två personer per rum, kök och vardagsrum undantaget) ökade något under perioden 2012-2019. Under 2020 och 2022 minskade dock andelen något och låg 2022 på knappt 17 procent av befolkningen som bor i flerbostadshus.

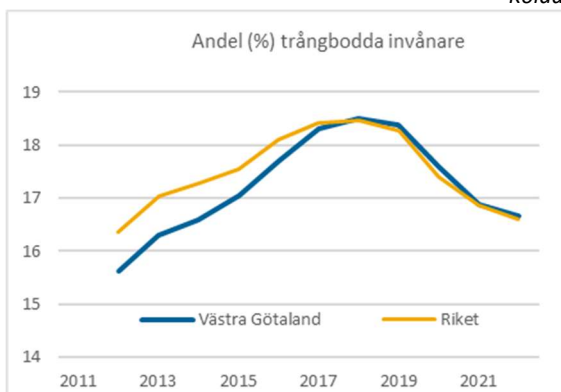
Andelen är ungefär lika stor i Riket som i Västra Götaland.

Källa: FHM, Hälsa på lika villkor (via Kolada).

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (via Kolada)

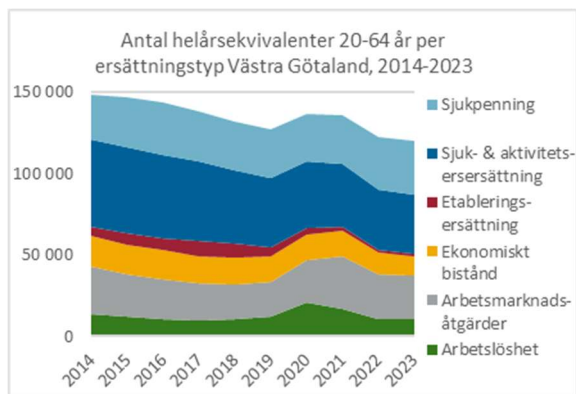

Källa: SCB (via Kolada)

³⁰ Som lågt socialt deltagande anses vara om man under senaste året endast deltagit i en av 13 listade aktiviteter (så som varit på privat fest, gått på teater eller sporttillställning, varit på religiös sammankomst, etc).

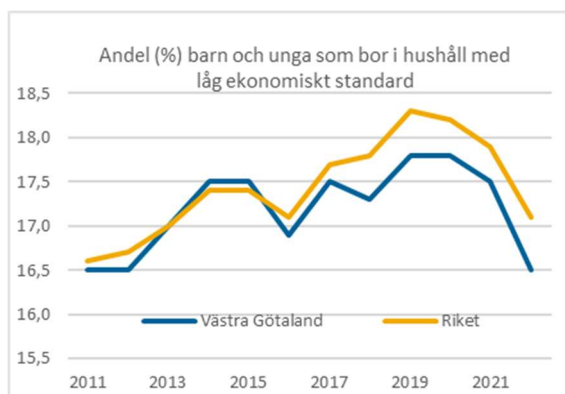
³¹ På länsnivå redovisas endast 3-årsmedelvärden vilket gör att siffrorna för enstaka åren 2021 och 2022 skattas utifrån de nationella siffrorna. För Sverige totalt var andelen för 2021 49 procent och andelen för 2022 29 procent. Undersökningen 2020 gjordes tidigt på året så effekterna av pandemin hade inte hunnit slå igenom.

Antal personer (omräknat till helårsekvivalenter)³² som försörjdes via olika typer av bidrag³³ var 2023 cirka 120 000 personer i Västra Götaland. Det är en minskning med ungefär 15 000 personer jämfört med 2020 och 2021, och även ca 5 000 personer lägre än 2019. Jämfört med pandemiåren har minskningen skett framför allt av antalet arbetslösa och av personer med arbetsmarknadsåtgärder.

Källa: SCB.

Under de senaste 10 åren har andelen barn och unga (0-19 år) som bor i hushåll med låg ekonomisk standard³⁴ varierat med någon procentenhet mellan 16,5%-17,5%. Senaste åren är trenden att andelen minskar både i Västra Götaland och Sverige som helhet. Andelen 2022 i Västra Götaland var 16,5 procent, i Sverige var den något högre 17,1%.

Källa: SCB.

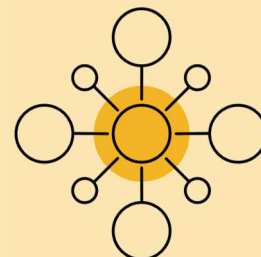
³²Omräknat till helårsekvivalenter, dvs det antal individer som skulle kunna försörjas under ett helt år med full ersättning. Exempelvis blir två personer, som varit heltidsarbetslösa ett halvår var, tillsammans en helårsekvivalent. Årsvärdet är ett medelvärde av antal helårsekvivalenter per månad.

³³ Med bidrag avses sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare kallat förtidspension), ersättning vid arbetslöshet, ekonomiskt bistånd och etableringsersättning.

³⁴ Låg ekonomisk standard avser andelen personer som lever i hushåll vars standardiserade inkomst (utifrån hushålls sammansättning) är mindre än 60 procent av medianvärdet för riket.

Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet

” Att knyta samman Västra Götaland handlar om att öka närheten mellan olika delar av länet men också med grannregioner, övriga Sverige och andra länder. Vi vill göra det möjligt för människor och företag att nå varandra och ha ett utbyte med omvärlden. Samhällsplanering och regional fysisk planering är viktiga delar av framtidens lösningar. En samordnad planering för bebyggelse och transport behövs för att göra transporterna hållbara.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

En förhållandevis stor del av genomförandet av prioriteringen sker inom befintliga planer, program och strategier som utarbetats i samråd med kommuner, kommunalförbund och andra intressenter.

Trafikförsörjningsprogrammet – Hållbara resor i Västra Götaland 2021-2025, är det övergripande styrdokumentet för utvecklingen av kollektivtrafiken i länet. Det övergripande målet är att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland med ambitionen att alla resor ska vara hållbara. Målen är att komma tillbaka till samma nivå som år 2019 är uppnått för både kollektivtrafikens marknadsandel och för andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång. Kollektivtrafikens marknadsandel gentemot bilen nådde 33 procent 2023. Andelen hållbara resor med kollektivtrafik, cykel och gång ligger på 41 procent.

Vad gäller infrastrukturfrågorna har de drivits i enlighet med prioriteringarna för ett transporteffektivt samhälle där högsta prioritet är Göteborg-Borås. VGR har hållit ihop arbetet för att skapa en enighet längs med stråket. Här ingår även som tidigare att aktivt delta i samarbetet inom STRING, stråket Hamburg och Oslo. Nästföljande prioritet är de regionala järnvägarna och nya slussar i Trollhättan. Här lyfts betydelsen att samarbeta nära Trafikverket. Dialog gällande hantering av kostnadsökning för projekt Västlänken har inletts i samband med Trafikverkets nya bedömning avseende färdigställandetid och totalkostnad.

Den regionala transportinfrastrukturplanen för perioden 2022-2033 beslutades av regionfullmäktige under 2022. Under 2023 har arbetet handlat om att följa upp och driva genomförandet i enlighet med planen. Därtill har arbetet med nästa revidering för åren 2026-2037 påbörjats med en översyn av inriktningsunderlaget för utveckling av transportinfrastruktur. Ny transportinfrastrukturplan ska beslutas under 2025.

Det prioriterade arbetet med laddinfrastruktur har fortsatt under året. På nationell nivå pågår ett antal utredningar där regionen är aktiva och ger inspel bland annat i arbetet med en nationell plan för laddinfrastruktur och utredningen undanröja hinder för elektrifiering av transporter. Under 2023 har ytterligare fem kommuner (Bengtsfors, Munkedal,

Töreboda, Dals-Ed och Trollhättan) beviljats medfinansiering till strategiska planer för laddinfrastruktur. Vilket innebär att sedan 2021 har elva kommuner nu beviljats medel.

Arbetet vad gäller elektrifieringen av kollektivtrafiken fortsätter i enlighet med beslutad miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken³⁵. Det handlar till exempel om fortsatt elektrifiering av färjetrafiken. I övrigt har elektrifiering av fartygstrafiken varit ett fokusområde.

Vad gäller bredband har länets samrådsgrupp för bredband, UBit, under året fortsatt att verka för att stimulera marknadsaktörerna att bygga bredband i områden med gles befolkning och där det är svårt att få utbyggnadsprojekt att gå ihop ekonomiskt. Det regionala bredbandsstödet har varit ett bra komplement till det statliga bredbandsstödet från Post- och telestyrelsen (PTS). Ett arbete med att öka tillgången till mobilt bredband pågår vad gäller de delar av regionen där det är dålig mobiltäckning. Det regionala bredbandsstödet används då för att uppföra samhällsmaster där mobiloperatörerna kan placera in sin utrustning.

Det långsiktiga arbetet med att utveckla regional samhällsplanering har fortsatt under året inom ramen för satsningen *det Goda livet i Dalsland, Västtågsutredningen* och *Trafikförsörjningsprogrammet*. Projektet *Samhällsplanering och stationsutveckling* pågår som är en testarena för regional samhällsplanering som syftar till att möjliggöra öppnandet av nya tågstationer i glesa geografier i regionen. Att etablera nya stationer med tillhörande trafikering och utveckla bebyggelse, verksamheter och infrastruktur i stationens närhet och omland innebär en lång process med många aktörer.

Ett nytt regionalt serviceprogram för landsbygds- och skärgårdsområden i Västra Götaland (RSP) har antagits och avser perioden 2023 – 2030. RSP ska stärka samordning och prioritering av insatser i serviceglesa områden. Programmet främjar tillgången till grundläggande service, men främjar även nya möjligheter till platsutveckling och innovativa servicelösningar på landsbygden. En prioriterad insats är att med stöd i det regionala serviceprogrammet fördela stöd till kommersiell service, däribland en ny stödform för investeringar i kommersiell service på landsbygden.

Inom ramen för satsningen på *det Goda Livet i Dalsland* har olika typer av satsningar startat upp. Det handlar till exempel om projekt med fokus på till exempel att utveckla arbetsplats-hubbar för distansarbete som tillvaratar digitaliseringens möjligheter. Det handlar även om projekt med fokus på att undersöka hur platsutveckling kan lyfta besöksnäringen i samverkan med boende, föreningsliv/ideella krafter och hur det kan knytas till de större regionala och turistiska organisationernas insatser i Höljenområdet, Melleruds kommun. Inom ramen för *Hitta hem i Dalsland* är tanken att samla Dalslandskommunernas marknadsförings-, besöksnäring- och inflyttarinformation i en gemensam plattform som även ska kunna lyfta fram enskilda platsers attraktivitet och locka inflyttare till landskapet.

³⁵ <https://www.vgregion.se/kollektivtrafik/sa-styrs-kollektivtrafiken/trafikforsorjningsprogrammet/kollektivtrafikens-miljo--och-klimatstrategi/>

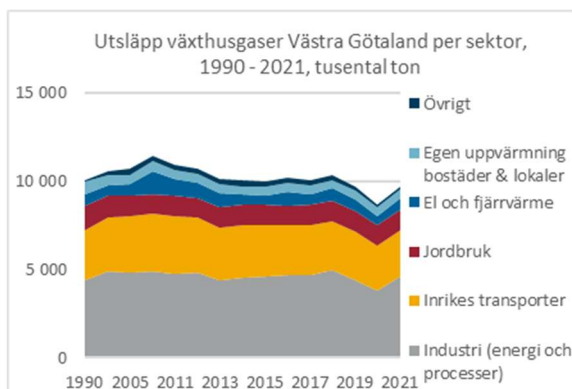
Korta fakta om utvecklingen

Industrin står för nära 50 procent av växthusgasutsläppen i Västra Götaland. Det är framför allt ett fåtal energikrävande företag som står för de stora utsläppen: 24 industrianläggningar i Västra Götaland står för 95 procent av utsläppen, varav de fem största utsläpparna tillsammans står för 80 procent av industrins utsläpp. En kraftfull minskning av dessa få men stora anläggningars utsläpp är nödvändigt för att nå länets 2030-mål³⁶.

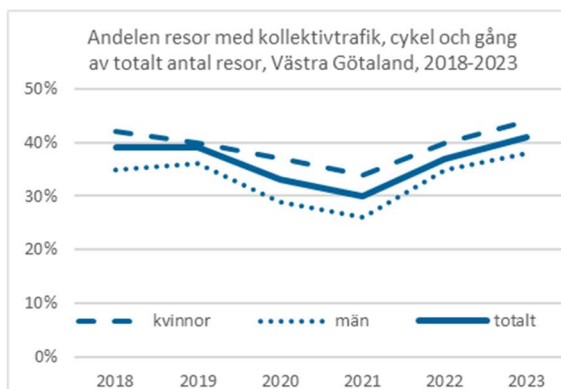
Näst största utsläppskälla är transporter. Sedan 2015 är det i princip bara inom transporter där det har skett en minskning av utsläppen.

Andelen av totala antalet resor som gjordes med kollektivtrafik, cykel eller gång minskade under pandemiåren men har nu återhämtat sig och andelen 2023, 41 procent är t.o.m. två procentenheter högre än motsvarande andel 2019³⁷.

Under hela perioden har kvinnor en betydligt högre andel av sina resor som görs med kollektivtrafik, cykel eller gång än män. Skillnaderna mellan kvinnor och män beror på flera faktorer. En är att män i högre utsträckning äger bilar (64 procent av de privatägda bilarna i Västra Götaland) och män har troligen i högre utsträckning tillgång till bil än kvinnor. Högre andel kvinnor än män har också övervägt att nyttja kollektivtrafiken mer jämfört med bil även om det inte är möjligt för tillfället. Kvinnor svarar också i högre utsträckning än män att de ser fördelar att resa med kollektivtrafiken jämfört med bil.

Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Naturvårdsverket).

Källa: Kollektivtrafikbarometern.

³⁶ Västra Götalands klimatomställning- Industrin i fokus. Rapport från forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning 2023

³⁷ Uppföljning 2023 Regionalt trafikförsörjningsprogram i Västra Götaland

Andelen hushåll som har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s i Västra Götaland har ökat successivt och är drygt 90 procent år 2022. Det är ungefär lika stor andel som i Skåne och Sverige i genomsnitt men lägre än Stockholm.

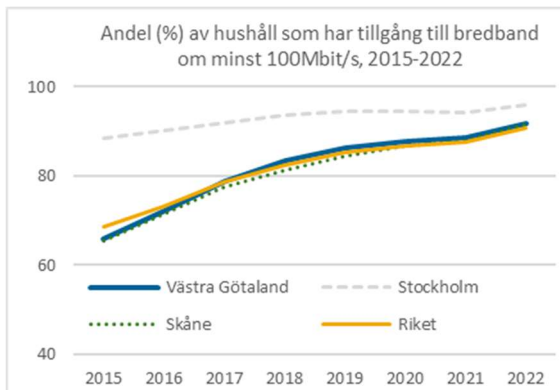
Det är stor skillnad på täckningen mellan hushåll i tätorter och glesbygd. Andelen hushåll i tätorter/småorter i Västra Götaland som har tillgång till 100 Mbit/s är 94 procent medan motsvarande siffra för hushåll i glesbygd är 73 procent.

Tillgängligheten till service är generellt god i Västra Götaland, åtminstone för de som har tillgång till bil³⁸. Dock är andelen invånare som har nära till dagligvarubutik lite lägre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt under 2022, 76,5 procent har max 2 km till en butik i Västra Götaland jämfört med 78,3 procent i Riket.

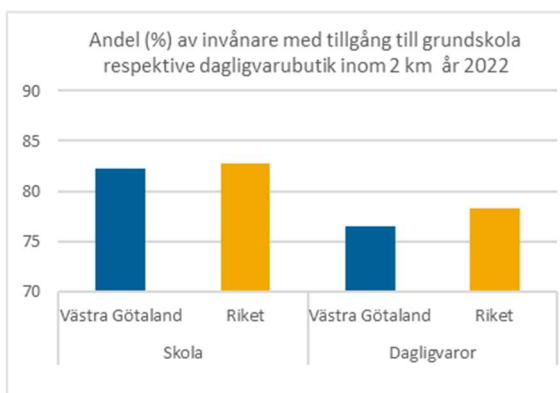
Andelen barn som har kortare än 2 km till närmaste skola³⁹ är lite högre, drygt 80 procent. Motsvarande andel är ungefär lika stor i riket.

Västra Götaland är det län i Sverige som tar emot mest varor från utlandet, mätt både i ton och värde. Till Västra Götaland kommer 44 procent av Sveriges varor från utlandet mätt i ton och 31 procent mätt i värde.

Västra Götaland har också den högsta andelen avgående utrikes varusändningar mätt i värde, 29 procent. I ton däremot har Norrbottens län mer, 33 procent, följt av Västra Götaland på 24 procent.

Källa: Post- och telestyrelsen (via Kolada).

Källa: Tillväxtverket/ Pupos (via Kolada).

Källa: Varuflödesundersökningen 2021, Trafikanalys.

³⁸ Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service 2021. Tillväxtverket.

³⁹ Med barn avses invånare 0-16 år. Med skola avses skolor med låg, mellan och/eller högstadium.